

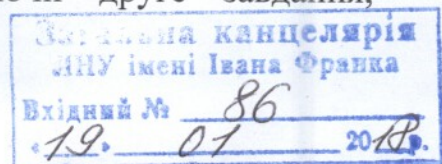
ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Садовської Альони Олегівни
на тему "Молоді інженери на ринку праці в умовах сучасної України",
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук
за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології

Сучасний ринок праці останні два десятиріччя зазнав суттєвої трансформації та реструктуризації внаслідок нового етапу науково-технічного прогресу або нової виробничої революції. Саме зміни у сучасних технологіях пророджують нові тенденції розвитку професійної структури суспільства.

Соціально-економічна криза, розпад СРСР та формування нового розподілу праці у незалежній Україні суттєво вплинули, з одного боку, на скорочення попиту на інженерні послуги, а з другого - на диспропорцію відносно попиту та пропозиції інженерних кадрів. Найбільш критично ці тенденції стосуються випускників вищих технічних навчальних закладів. Тому ми згодні з дисертанткою, що оптимізація механізмів ринку праці молодих спеціалістів технічного профілю постає як актуальна соціальна проблема, для розв'язання якої потрібні наукові дослідження ринку праці молодих спеціалістів, методологічне та методичне підґрунтя для розробки новітніх методик та технологій працевлаштування, де гармонізуються інтереси працівників і роботодавців.

Дослідниця ставить метою дисертаційної роботи обґрунтування концептуальних основ впровадження соціальних технологій на ринку праці молодих інженерів задля оптимізації пошуку ними роботи за обраною спеціальністю.

Дисертація Садовської Альони Олегівни складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Виконуючи перше завдання своєї роботи, а саме на основі аналізу наукових джерел визначити сутність поняття ринку праці загалом і поняття ринку праці молодих спеціалістів, А.О.Садовська узагальнила історію та основні напрямки досліджень ринку праці, зокрема ринку праці молодих спеціалістів. Виконуючи друге завдання,

дисертантка запропонувала визначення ринку праці та соціалізації молодих фахівців технічного профілю, використовуючи теорію соціального поля П. Бурдьє. За допомогою емпіричного дослідження авторкою розглянуто настрої та очікування студентів – випускників технічного ВНЗ щодо майбутнього працевлаштування, положення молодих інженерів на ринку праці України та особливості поведінки молодих інженерів на ринку праці на прикладі випускників НТУ «ХП».

Авторці вдалося в цілому виявити і дослідити існуючі практики працевлаштування молодих інженерів та проаналізувати перспективи впровадження відповідних соціальних технологій, розглянути методологічні аспекти впровадження соціальних технологій на ринку праці молодих інженерів, за допомогою яких можна, зокрема, оптимізувати процес пошуку першого робочого місця як для молодого інженера, так і для посередників на ринку праці. Дисертантка запропонувала та обґрунтувала модель пошуку першого місця роботи за технічною спеціальністю після закінчення ВНЗ.

На нашу думку, особливої уваги заслуговують методологічні основи двох соціальних технологій та покроковий алгоритм дій молодих інженерів в умовах ринку праці, якій сприятиме налагодженню їхньої комунікації з центрами зайнятості та роботодавцями. Крім того в роботі описані особливості девіантної поведінки молодих спеціалістів на ринку праці, які пов'язані з небажанням шукати роботу за інженерною професією. Авторці вдалося зробити конструктивні уточнення поняття ринку праці молодих інженерів із залученням теорії соціального поля, а саме, що такий ринок праці включає специфічних агентів: з одного боку, випускників вищих навчальних закладів технічного профілю, які впродовж трьох років докладають зусиль, щоб зберегти професійний статус та працевлаштуватися за спеціальністю, а з іншого – роботодавців, які згодні прийняти на конкурсних умовах молодих спеціалістів за відповідними спеціальностями до відповідних організацій.

Дисертантка запропонувала корисну як для майбутніх досліджень, так й для практики типологію молодих інженерів на ринку праці за критеріями запитаності

навчальної спеціальності й особистого ставлення випускника до пошуку роботи, а також типологію найбільш поширених практик і технологій пошуку роботи молодими інженерами, зокрема, запропоновано розрізняти «традиційні» та «інноваційні» методи пошуку роботи.

Авторці вдалося переконливо довести, що ринок праці інженерів має позитивну тенденцію до внутрішньої реструктуризації відповідно до найбільш динамічних напрямів науково-технічного прогресу та до корекції роботодавцями своїх очікувань стосовно компетенцій молодих інженерів.

Слід також відмітити, що основні положення дисертації достатньо повно викладені у 20 авторських публікаціях у наукових фахових виданнях України та в іноземних виданнях, а також пройшли публічну апробацію на численних конференціях та семінарах різних рівнів.

Однак, як і будь-яка творча праця, дисертація Садовської Альони Олегівни не позбавлена певних недоліків, положень, що можуть викликати заперечення або сумнів, давати привід для обговорення та дискусії.

1. В дисертації не дуже чітко простежується зв'язок між чинниками, що впливають на процес працевлаштування молодих інженерів за результатами соціологічних досліджень, та елементами запропонованих соціальних технологій. Тобто не дуже зрозуміло з тексту дисертації, як саме, з точки зору автора, результати соціологічних досліджень були корисними не тільки для постановки проблеми, але й для розробки окремих етапів конкретних технологій.

2. В роботі використані різні соціологічні методи, зокрема напівформалізоване інтерв'ю з 12 випускниками НТУ "ХП" (с.113-115). Будь-яке інтерв'ю надає можливість звернутися до реального досвіду інформантів, тому не дуже доцільним, на наш погляд, є використання дисертанткою кількісного аналізу матеріалів цих інтерв'ю, що не дозволило їй, на наш погляд, у повній мірі розкрити особливості практичного досвіду інформантів. Крім того, не представлено обґрунтування вибірки інформантів для напівформалізованого інтерв'ю. Стенограми інтерв'ю, що представлені у Додатку Д (с.242-253), свідчать про те, що отримано не дуже розгорнуті відповіді інформантів, тобто

одержана достатньо поверхнева інформація щодо існуючих практик працевлаштування молодих інженерів.

3. Описані дисертанткою технології пошуку роботи можуть бути, на нашу думку, дуже корисними для студентів та випускників будь-яких навчальних закладів, але авторка використовує дуже формалізовану мову їхнього опису, що може стримувати розповсюдження корисної технології, оскільки ця мова дуже далека від повсякденної практики людей, що проходять складний емоційно насичений етап свого життя. Будь-яка технологія має різні рівні користувачів: суспільство в цілому, професійне середовище, можливі групи клієнтів, окрема конкретна людина. Саме наявність цих рівнів обумовлює труднощі вибору словника для опису соціальної технології, які автору не вдалось подолати.

4. Робота не позбавлена деяких технічних недоліків оформлення тексту, наприклад рисунку 3.2.3 (с.167), описів джерел (с. 208, 209, 212,213) тощо.

В цілому робота є цілісним і завершеним дослідженням, яке демонструє наукову зрілість дисертантки і здатність до самостійних наукових пошуків. Завдання, які ставились авторкою, знайшли своє вирішення. А. О. Садовська не уникає гострих питань й аргументує свої наукові позиції. Автореферат відповідає змісту дисертації, оформлений згідно з вимогами.

Дисертація "Молоді інженери на ринку праці в умовах сучасної України" є самостійним, завершеним, інноваційним дослідженням, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її авторка Садовська Альона Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології.

Доктор соціологічних наук,
професор, завідувач кафедри
соціальної і прикладної психології
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

В.І.Подшивалкіна